NOVICE
kmetijskih, obertnijskih in narodskih rečí.

Novíce izhajajo v Ljubljani vsak teden dvakrat, namreč v sredo in saboto.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., scer 3 fl., za pol leta 2 fl. po pošti, scer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XI. V saboto 3. septembra 1853. *List 71.*

Kam naj se vsajajo sadne drevésa, in ktere plemena naj se izberajo *).

Ker je sadno drevo vselej v dobiček gospodarju, naj se vsaja v vsaki prostor, kteri ni za drugo rabo, za sadje pa je vendarle pripraven.

Pred vsim naj si, če le more, napravi gospodar vert blizo hiše, ker tukaj je lahko sadno drevje gleštati, in marsiktera ura se zamore na skerb drevja oberniti, kadar ni moč na polje iti ali kakošnega druzega dela se lotiti.

Je vert poln sadnih drevés, naj se poišejo potem še druge mesta za nje. Ako je, postavim, cesta dosto široka, naj se jih postavi ena versta pred hišo; drevó pred hišo je dobra bramba pred ognjem. Ako je pa cesta preoska, se ne more drevje pred hišo imeti, ker bi moglo preblizo nje biti, to bi ji pa preveč sence delalo in poslopju in strehi v škodo bilo.

Dosti je še tacih z malopridnim germovjem obrašenih ali golih prostorov, kamor bi se dalo sadno drevje zasaditi, kterih ni treba posamno popisovati, ker vsak umen človek lahko najde pripravne mesta za sadno drevje, če le spozna dobiček sadja.

„Saj bi rad zasadil sadno drevje“ — slišimo marsikterega gospodarja govoriti — „pa moja zemlja ni za to; če se ravno drevesce prime, kmalo začne hirati in vsahne?“ Na zemljiših gospodarjev, ki so tako tožili, da jim sadje ne raste, sim pa vidil močne gojzdne drevésa, kakor javor, berst, in večkrat celò krepke lesníke. Kjer pa ravno imenovano drevje raste, in sploh kjer je dobra trava in lepa detelja viditi, tam je tudi zemlja prav pripravna za sadno drevje. Od akacie, ktera je zadovoljna z zgol pešeno zemljo, — od topola, jelše in jesena, ki rastejo tudi v zlo vlažnih in mokrih krajih, pa ne velja to, kar smo gori od unih drevés rekli; kjer akacia, topol, jelša in jesen raste, ne moremo vselej pričakovati, da bi tudi sadno drevó raslo.

Če se je gospodar namenil v takem kraji sadno drevje zasaditi, kjer ni ne lesník ne gojzdnega drevja, je treba zemljo za tri lopate globoko izkopati in jo ogledati. Je zemlja kamnita, zgol pesek ali teška glina ali íl, ali če je močirna ali le mokra, ni pripravna za sadnó drevje, in prenarediti in zboljšati se mora popred, če ne, je vse delo zastonj. Večidel bode dosto stroškov prizadjalo takošno zemljo tako zboljšati, da bo za sadno drevje pripravna. Če je zgor ali spod pesek, vsa druga zemlja pa dobra pàrst, se da zemljíše za sadno drevje pripraviti, ako se prekopá in skoz mrežo premeče, da kamnje proč pride, dobra zemlja pa zgor. Vsaka druga zemlja pa, razun gori popisane, je za sadjorejo pripravna.

Kar légo kraja vtiče, je redko ktera léga takošna, da bi mogoče ne bilo sadnega drevja saditi; le treba je v tacih krajih marsikaj popraviti in sadno pléme izbrati, ker vsako sadje ni za vsaki kraj. - - Lega proti sončnemu izhodu ali na južni strani je med vsimi naj bolji, posebno ako je po kakšnem hribu ali po drevji obvarovana burje. Ali tudi severna stran je še pripravna za sadjorejo, le izbirati je treba za take kraje bolj terde sadne plemena in take, ktere pozno cvetó. Od vsega tega bomo govorili pozneje.

Pripravlja in zboljšuje se pa zemlja za sadno drevje drugač, če se le nektere drevésa vsadé, drugač pa, ako se jih veliko ali cel vert zasadí. Tudi o tem je razloček: ali pridejo na tisto mesto pervikrat sadne drevésa, ali če so že popred ondi rastle.

Če hoče gospodar kje vert napraviti, kjer poprej nobenega sadnega drevésa ni bilo, ali je le tam pa tam ktero stalo, in ako želí, da bi mu sadúnosnice veselo rastle, je treba zemljo rijolati, to je, za 3 lopate globoko prekopati. Po takem prekopanji pride rušnja in zgornja rodovitna zemlja spod, spodnja mertvica pa na verh; zemlja se na to vižo zrahlja in mertvica zgorej se napaja zraka in vlage in postaja od leta do leta rodovitniši.

(Dalje sledí).

*) Po želji nekega častitega bravca „Novíc“ na Dolenskem: naj bi razločno naznanili: „kako vsajati sadne drevésa v pešeno zemljo“, podamo pričujoči navod gosp. Jož. Krausa, skušenega sadjorejca in uda več sadjorejnih družtev, kteri tako natanjko in po domače razlaga vse, da tudi zvedenim sadjorejcom utegne to podučenje na hvalo priti.

Vred.

Kmetijske skušnje.

(*Zoper plesnobo na grojzdji* *). 7. dan p. m. zagledam na brajdi grojzdno plesníno in začnem premišljevati: s čim bi se ta plesnoba dala pregnati. Na misel mi pride, da bi znalo dobro biti, če bi se voda z žganjem zmešala, in s tako vodo grojzdje zmivalo in s penzelcom ali z mehko metlico odergnilo. Vzamem globoko skledico, va-njo vlijem za poldrugi maseljc vode, za dvé žlici žganja in majhno vina, in s tem sim plesnjivo grojzdje zmival; kjer se je dalo, sim celi grojzd v vodo pomočil, in z metlico dergnul; kjer pa nisim grojzdja namočiti mogel, sim ga z namočeno metlico zmival. S toliko vode sim več ko dvajset grojzdov zmil, in je še veliko vode ostalo. Drugi dan sim šel to grojzdje

*) Čeravno po naših mislih v zlo razširjenih boleznih iz podnebnih vzrokov vse tako pranje ali umivanje v velicih nogradih gospodarju dosto v prid biti ne more, vendar nočemo zaderžovati nobene skušnje. Vred.

gledat, ter vidim, da ni nič več ko gnjile gljive smerdelo, in plesnoba se je posušila; samo kteri grojzd je preveč plesnjiv bil, je še plesnjivo farbo imel, vendar ni nič več smerdel; nektero grojzdje si je pa močno pomoglo, in se malo na njem plesnoba pozna.

Če hoče kdo to poskusiti, in če ima kaj več tacega plesnjivega grojzdja, naj vzame majhen škafic, da lakko grojzdje va-nj pomaka, in ga s kakšno pernico ali mehko metlico dobro dergne in zmiva; če pa grojzdja ne more v škafic namočiti, naj ga s pomočeno pernico ali metlico zmiva in dergne. Če pervič vsa plesnoba ne zgine, naj se drugič in tretjič tako zmiva. Ker pa to delo en človek samotež teško opravlja, je dobro če bi jih troje bilo, da eden škafic derží, drugi grojzdje ali terto pripogva, in tretji grojzdje zmiva; tako bo delo hitrej od rok šlo. Če bi pa ta voda že preveč gerda bila, se zna skoz kakšno cunjo precediti, ali pa skoz droben pesek pretočiti. Če kdo žganja nima, nekaj ga mora vmes biti, naj vzame hudega jesiha (vriska) ali vina, ker vse te rečí plesnobo zatarejo in odganjajo. —a—

Zgodovinske rečí.

5. *Ali se je duhovna oblast Solnograških škofov kdaj na Krajnsko stegnila?*

Kadar naši zgodovinarji od novega vpeljanja keršanske vére na Krajnskem v 8. stoletji pišejo, je njih beseda tako obernjena, kakor da bi bili sami Solnograški škofje za Slovence na južnem bregu Drave skerbeli, in Oglejski patriarhi vse v nemar pušali. Solnograški podškofje: Modest, Teodorik, Oton in Ozvald, kteri so svoj sedež v Gospejsveti na Koroškem imeli, se na ravnost med škofe Krajnske zemlje, saj gorenske straní, štejejo.

Tako govorí Valvazor, Linhart, tako tudi nekteri novejši pisatelji; opirajo se zlasti na besede neimenovanega pisatelja od spreobernjenja Gorotancov (Anonymus de conversione Carantanorum), na životopise s. Ruperta in s. Virgilia (Acta s. Ruperti et s. Virgilii apud Surium et Bolland), bolj pa še na nektere prejšne pisatelje, kteri so iz unih spisov zajemali.

Ta reč vender potrebuje še daljšega preiskovanja, ker se Krajnska za tisto dôbo več kakor je treba z Gorotanom v eno jemlje; za politično stran nočem tega rêči, ampak za cerkveno. Koliko tedaj so Solnograški škofje in evangeljski poslanci na Krajnskem imeli opraviti?

Od sv. Ruperta, pervega Solnograškega škofa je v njegovem življenji pisano, „da je prehodil vso planinsko ali snežniško stran (omnem Alpiarum regionem), ter prišel do Gorotanskega kralja, po kterega prošnji je tisto kraljestvo spreobernil, in s Kristusovim kerstom posvetil; da je šel čez visoko goro, ki se Tur ali Dur (mons durus) imenuje, in Vandalom ali Vindom sv. evangeli oznanoval, in veliko sadú dosegel, cerkve in samostane vstavil“. V teh besedah, ki so bolj po govorniško postavljene, ni izrečeno, kako daleč da je djanje svetega moža seglo; po vsem je viditi, da le do sedanjega Gorotana, ker so sicer visoki Turski hribje (Tauern) imenovani, ne pa dereča Drava, ktera je potniku ravno tako pomljiva. V življenji sv. Virgilia je dalje pisano, „da po vojvodu Kajtimaru povabljen sicer ni sam v Gorotan prišel, pa je poslal podškofa Modesta in več mašnikov ž njim; in da so ti posvetili cerkev Matere božje (v Gospejsveti), drugo v Liburnii (nad Spitalom pri Dravi) in še pri Undrimah (med Gosposveto in S. Vidom).“ Pozneje so bili večkrat še drugi mašniki poslani, kterih dela posebej niso zaznamovane; sv. Virgiliu se vender še od nekterih cerkev začetek pripisuje, namreč od Velkovca, Beljaka in drugih. Iz vsih teh besed se na Krajnsko ne dá nič soditi, razun kolikor je zemlja po enem delu pod oblastjo Gorotanskih vojvodov stala, po drugem pa gorečnost evangeljskih oznanovavcov tudi vselej na meje dežel ni gledala. Pri neimenovanem pisatelji (saj kakor se najde v bukvah: Scriptores rerum boicarum inter excerpta Joannis Aventini I. tom.) od vsega tega ni nic drugač in bolj na tanko najti. (Konec sledí.)

O zadevah družtva sv. Mohora.

V 45. listu „Novíc“ smo ob priliki, ko je slavni odbor Mohorjevega družtva letni račún itd. očitno naznanil, razodeli svoje mnenje: kako bi se namen družtva vsled njegovih postav tečniši spolnovati dal. Slišali smo od več straní zadovoljnost z našimi predlogi, zoper nje v vsem se ni nihče oglasil. Slavno Celovško vodstvo je vzelo v pretres naše mnenje in o tem sledeče v „šolsk. prij.“ razglasilo:

„V 45. in 51. listu „Novíc“ t. l. smo pazljivo brali mnenje častitih spisateljev o rečéh družtva sv. Mohora, smo umne besede in nasvete primerovali okoljšinam in namenu tega družtva, ter sledeče napovedovanje potrebno našli ob oziru družbenikov, predmeta in obširnosti knjig“.

„Družbenik sv. Mohora dobí za svoje plačílo saj toliko knjig, kolikor bi si jih v bukvarnici za te denarje kupiti zamogel. Prederznemo se še rêči, da družtvu komaj 100 družbenikov ostane, ako razposlane knjige celega leta manj od letnine veljajo. Družtvo sv. Mohora se Dunajskemu družtvu primeriti ne dá, kterega udje so visoki in bogati gospodi, kteri družtveniki bukev ne tirjajo, ker jih v svoj poduk ne berejo; ampak kteri plačilo in k temu še darilo priložijo v ti namen, da bi se ubogemu in ne omikanemu ljudstvu knjige dober kup prodajale. Dobrotnike našega družtva lahko na perstih štejemo. Možje, ki so omikanju in podučenju ljudstva poklicani, pošljejo 1 fl. 30 kr. namesto 3 fl., ker je za denarje hudo, in prosijo, naj bi odbor družtvene knjige za leto plačílo podaril, saj bukve farni bukvarnici slišijo, in več ljudí bode v njih bralo. Možém, ki iz svojega za druge plačujejo, enacega ravnanja ne očitamo, vendar mislimo, da izgledi dovolj kažejo, da družbeniki pri družtvu za malo denarja veliko knjig išejo. Kdo bo tedaj stroške družtva plačeval, da se knjige še boljši kup ljudstvu prodajo, kakor do sadaj? Kar pa kup družtvenih knjig sv. Mohora sploh zadene, je vender nižeji, kakor cena knjig Dunajskega družtva, kar je „šolski prijatel“ v čislu 28. t. l. očitno dokazal. Toraj nam ni potreba se po izgledu Dunajskega družtva ravnati.“

„Letošnje število družbenikov znese 633. Nekteri pretečenega leta so odstopili javalne zato, ker so za svoje dnarje preveč bukev dobili, ampak zato, ker si nobenih bukev ne bojo kupili. Število kupcov slovenskih knjig se vidi iz števila družbenikov. Ljudjé, ki brati znajo in knjige kupujejo, so družbeniki; razun teh je malo kupcov za bukve, kar iz dohodkov za prodane knjige družtva sodimo. Sedaj in pred vstanovanim družtvom so se le knjige posebno ljubljenih pisateljev po tavžentih prodale, druge pa, ako še tako dober kup ponudene, so tiskarjem ostale. Slovensko ljudstvo je po številu, premoženju in poželjenju po knjigah za nemškem, in razun koledarjev ni upati 4000 knjig razprodati. V tukajšni tiskarnici je knjiga: „Čujte, čujte, kaj žganje dela!“ na svitlo prišla in 16 kr. velja, vender je le malo iztisov prodanih“.

„Lansko leto je majhina mervica družtvenih knjig

za prodajo ostala, ker je število družbenikov veliko bolj rastlo, kakor je vodstvo pričakovalo; in ker se je vodstvo stroškov balo, ki so kmalo storjeni, pa težko poravnani, je le po 1000 iztisov poskerbelo. Letos se jih po 1500 in tudi po 2000 natiskuje; ali bomo vse te knjige med ljudstvo spravili, je dvomiti, ker nam tukajšni bukvarji pripovedujejo, da kupčija gre slabo".

„Predmet knjig mora biti koristen duši in telesu slovenskega ljudstva, in odbor se je vselej trudil iz poslanih rokopisov nar boljši izbrati, vender spisatelje navadno ne more vabiti z 40 gold. za polo, kakor Dunajsko družtvo storí, tudi ne z 10 goldinarji, da bi kak predmet izdelovali. Dosihmal so se rokopisi vodstvu v Celovec pošiljali, ktero je iz teh nar bolj koristne izbralo, Labudskemu knezo-škofu v poterjenje predložilo in potlej tiskati dalo. Prav in Celovškemu vodstvu ljubo bi bilo, ako bi druge vodstva iz svojih okrajev prejete rokopise pretresovale in s svojim mnenjem do Celovškega spremljale. Ali se bo kedaj to zgodilo je težko upati. Skušnja je pokazala, da to ne gre, rokopise od enega mesta v drugo pošiljati. Lepe in koristne rečí se dajo misliti, ali jih djansko izpeljati je težko, včasi nemogoče. Ako bi rokopisi od vodstva do vodstva, od odbornika do odbornika popotvali, bi leto preteklo, preden bi se en rokopis tiskati mogel".

„Naše besede niso prazne, česar se bote prepričali o pervem rokopisu, kterega hoče Celovški odbor drugemu odboru v pretres poslati. Vidilo se bo, da nobena svojoglavnost nas v tem ravnanju ne slepí. Ako se pa naše ravnanje ne veže dobro z družtvenim zakonikom, bo morebiti treba neke paragrafe prenarediti."

„Manj obširne knjige izdajati napravi veči stroške pri vezanju in razpošiljanju, kakor izdajanje obširnejših knjig. Kdor si pa knjigo kupiti hoče in zamore, bo rajši za deset tiskanih pôl dvajsetico, kakor za pet pôl petíco plačal. „Blaže in Nežica" je obširna knjiga, vender je v drugič natisnjena. — Zraven tega je treba pomisliti, da so želje in potrebe slovenskega ljudstva drugačne, kakor nemškega. Ako bi domoljubi knjige Dunajskega družtva zastonj prestavljati hotli, bi mi vender slabo vstregli družbenikom, ako bi jim le take knjige dajali. Bolj upamo vstreči slovenskemu družtvu z izdajanjem sv. pisma, življenja svetnikov, cerkvenih nagovorov, domače zgodovine, z podučenjem per kmetíi, izreji otrok itd., kakoršne knjige so navadno obširne. Kedar se družtvu kratki, vender koristni rokopisi ponudijo, jih bode gotovo z veseljem sprejelo in med družbenike delilo. Močno želimo, da bi družtvene knjige v redu sledile, in da bi njih zapopadki lepo se vezali; ali tega ne bomo dosegli, dokler nima družtvo 500 gold. vsako leto v ti namen, da bi pisatelje za rokopise poželjenega zapopadka visoko plačevalo".

„O dobrokupnem natisu nismo nobenega truda zamudili, ker smo na Dunaj in v Ljubljano zavolj tiskarne cene pisali, in se zagotovili, da Leonova tiskarnica nima višeje cene od drugih nar nižejih".

„Celovški odbor namena družtva samovoljno spremeniti ali clo popačiti nikdar ni mislil, tudi kapitala za družtvo nima in ga ne iše. Na koncu tega leta bo mošnja prazna, knjige sicer per bukvarjih, alj kupcov malo. Torej menimo, da je družtvu k dobremu napredovanju vse na tem ležeče, da veliko družbenikov med kmeti šteje, da se med prostim ljudstvom ljubezin do branja in do lepih knjig zbudí". —

Tako se glasí odgovor Celovškega vodstva.

Dokaj dokaj važnega bi imeli omeniti o tem pretresu. Ker se pa slavno vodstvo prepričanega meni, po nastopljeni poti svoj namen gotovši in bolji doseči, in ker je le ono odgovorno za vspeh družtva, opustimo daljno pretresovanje, ker svojega mnenja nikjer in nikomur siliti nočemo in vsak bravec našega spisa v 45. listu „Novíc" in pa pričujočega odgovora sam lahko pretehta razmero med tim in unim.

Novičar iz slavenskih krajev.

Xo. Iz Ormuža 24. vel. serp. Marljivi čitatelji „Novíc" bodo barali, kako to, da tako poredkoma dopisujem, — pa kaj, ker nimam posebnih mičnih novíc naznanjati, in ponavljati bi bil le imel, kar so nam „Novíce" od več straní povedale od letošnjih hudih ur. Toča nam je scer rèží in pšenice plodno polje na Pesnici in Ščavnici ravno pred žetvijo tako do čistega potolkla, da je ostala le prazna slama za košnjo; med Pelenšakom in sv. Tomažom naše okrajne pa je še huje razsajala, tako da je čisto vse v zemljo zabíla. Pa tudi v krajih, kjer lepega polja ni zadela huda ura, ni pridelk rèží in pšenice bogat bil, ker komaj iz 3 kôp (kôpa ima 3 kopíce, kopíca pa 40 snopov) se je namlatila letos ena drevenka (vagán); v druzih srednjih letínah dajè ena kopa eno drevenko; ni se tedaj čuditi, da premožni horvaški najemniki arend svoj celi žitni pridelk mlatičem za majhin dodajek (deputat) prepušajo. Ovès in proso bolje obetata, tudi koruza posebno na višje ležečih krajih; posebno lepo pa stojí ajda, poglavni krušni sad naše okolice. — Vinske goríce niso kaj vesele; čeravno Lutomerskih ni celò nič, Radgonske pa le tam pa tam toča hudo zadela, sta se vendar va-nje prikradila smod in pikec; tudi tertja plesnjína se prikazuje ne le na brajdah temuč tudi v nekterih nogradih, ktera pa vinorejcom vendar prevelicega straha ne dela. Pomljivo je, da tudi druge rastljine in drevesa, ki so prišle v dotiko z bolnimi grojzdi, so prevlečene s tistim plesnjivcom. Grozna nesreča bi bila za te kraje, ako bi kadaj ta uíma obsegla vse naše goríce, ker one so tako rekoč edíne rediteljce naših kmetov, iz kterih živé, davke in druge odrajtvíla plačujejo. Ne vém, kako bi si reveži pomagali, ako bi jih ta nesreča kadaj huji zadéla, ker — kakor od vsih krajev čujemo — gotovega pomočka ni zoper to uimo. — Sadje so letos gosence večidel pobrale, le tisti ga bojo imeli, ki so jih pridno oberali, — zdaj jih zavidno gledajo tisti, ki ga nic nimajo in so takrat roké križem deržali, ko je čas bil, požrešne goste pokončavati. Da bi se saj zdaj spametovali!

Med prešiči je razsajala nagla smert; v marsikterem svinjaku je bilo zvečer 4 ali 6 popolnoma zdravih živinčet — drugo jutro so našli vse mertve. Med konji se je zaplodil smerkelj, ker so gospodarji o smolikah vse premalo pazljivi.

Tudi ljudjé v naši celi okolici na štajarski in horvaški strani zlo na neki žolčni merzlici bolehvajo, zavolj ktere je tudi pri nas vkvartirani oddelk ulánov prestavljen bil; k sreči prestojijo bolniki brez posebnih zdravíl bolezin.

V ljudskih šolah Vélke nedelje in bližnjih druzih tega dekanata so konecletne preskušnje že doveršene. V primeri z drugimi leti se ne moremo hvaliti, ker je letos manj otrok v šolo hodilo, in veliko téh, ki so hodili, je bilo bolj mlačnih. Tibart se nočem spuševati v preiskovanje vzrokov tega, in ne pretresovati opravil naših učiteljev in katehetov, ampak le očitno žalovanje razodeti: da je vedno manj pripravnih učiteljskih pomočnikov, — šolskih bukev, posebno abecednic in katekizmov, pa toliko mnogoverstnih, namesto da bi se po edinih povsod učilo in tako se učenje učencom in razlaganje učiteljem polajšalo!

15. t. m. smo imeli novo mašo, ktere opomnem zavolj izverstno lepe pridige v krepkem domačem jeziku, in zavolj obhajanih slovesnost v milem narodskem značaju. Da bi mlademu nadepolnemu gospodu duhovniku dano bilo se kmalo verniti med svoje rojake!

△ *Iz Metlike 30. aug.* Po zadnjem dežju je nastopila, bodi Bogu potoženo, spet stara vročina, huda suša. Če kmalo ne primoči in če ne bo potem večkrat primakalo, bodo le tisti kaj ajde pridelali, ki so jo po pšeničišču ali rèžišču valje „za serpom“ sejali. To okolico nesreča res že tri leta zaporedoma hudo stiska: predlanskim toča, lani suša, letos pa moča in suša. Ako ne bi bili dobili ljudjé teh krajev po cesarski milosti toliko tistega za vojsko pripravljenega laškega pšena (rajža) in dvopéka (suhara), bi jih bilo gotovo veliko od glada pomerlo. Z veseljem Vam poročam, da so si občine okoli Metlike, odkar so svobodnejše, poglavitne občinske pote že lepo popravile in da vedno skerbé, da lepi, ravni in gladki ostajajo. Vinščeki (vinokupci), ki niso bili poprej noben korak brez straha za voz in za banjko (sod z vinom) bodo poslej v Draščiče, Répico, na Kermačino, v Vinomer, Vidošiče itd., kodar naj boljša vina tega kraja rastejo, lep pot imeli. Lepi poti so res pol bogastva dežele. Čemu ti je dobro blago (roba), dobri pridelki, ako ne more nihče z vozom do njih? Nemara, da marsiktero občino le zavoljo slabih njenih potov revščina tare. „Novíce“ so že tolikrat priporočale pote popravljati; ali mislim, da ne bo na škodo, to priporočevanje ponavljati. Zgornje pohvale pa ni vreden neki pot nad vodo, ki v mesto sega, po kterem ljudjé pogostoma hodijo, ki je pa tako zanemarjen, da bi si utegnil človek posebno ponoči na njem ne le noge, ampak tudi vrat ulomiti. — Novo cerkev pod Hrastom pridno zidajo.

Iz Toplic na Dolenskem 27. augusta. —f— Danes vam bom čudno prigodbo povedal. Nek kmetovavec iz Ribnika, Čermošniške fare, kupi menda na predzadnjem Metliškem somnju vola, ter ga pelje v svojo gorato domačijo, in med drugo goved na pašo spustí. Volek, nepoznane čede še ne vajen, se zmed nje zgubí, in zaide samši med skalovje kake pol ure od vasí. Ali tukaj ga nesreča vloví. Kača ga piči, ter strup tako hitro prevzame, da ne more več dalje, in na mestu obleží. Ko vola z drugo čedo domú ni, ga iščejo in iščejo, ter še le tretji dan najdejo, — najdejo mertvega in že v smradu. Jamo izkopljejo, vola va-njo zavalé, in z zemljo zasujejo. Silno velik medved pa merhovino ovoha, ter pride, jo izkoplje, in se pogostí. Ali slabo mu je zaleglo neznano gostovanje. Seljani ga najdejo kake dní za tem stegnjenega 200 korakov od vola. Pa tudi njegovo meso si je bilo sosebno sladko. Zasledivše ga snedene lesice, se priplazijo, ter do dobrega oglojejo medvedove kostí. Komaj parklji jim še ostanejo in nekaj opersja. Toda ne verjamem, da bi bile peté zdrave odnesle. Menda jim ni boljša pela, kot lakomnemu medvedúnu. 19. dan t. m. gredó žandarji ogledovat to čudno prikazen. Jo ogledajo, in po tem velé brinovih vej in druzega okleščja na merhovino nametati, in germado zažgati, da bi kužni puh kake bolezni ne spočel in daljne nesreče ne včinil. Nekteri pripovedujejo, da so kmetje tudi kačo zasledili in mertvo zalezli tikraj vola med pečovjem. Morda jo je vol, ako ga je res travo mulivšega na jezik pičila, hipoma med zobe vjel, ter smertno ranil? Ako se poterdi, da je tudi kača mertva, je to zares čudni primerljej, kakoršen se menda davno že dogodil ni!

Od kar sim vam zadnjikrat pisal, se je jela že spet krompirja navadna gnjilina prijemati, in krompir je zdaj dvojnemu sovražniku v pestéh; od jedne strani ga červ razjeda, od druge pa gnjilina morí! — Že nekoliko dní ogledujemo tudi pri nas repato zvezdo na večernem nebu. Jo zagledati, so lahkoverni ljudjé kar hitro srečo napovedovali, vražarji pa nesrečo prerokovali.

Iz Ljubljane. Ker gré letošnje šolsko leto za učence podkovijske in živinozdravniške učilnice v Ljubljani s tem mescom h koncu, bojo očitne preskušnje v imenovani učilnici od 10. do 12., od 3. do 6. ure iz sledečih naukov: 5. dan tega mesca iz rastlinoznanstva, — 9. t. m. iz podkovstva, — 12. t. m. iz raztelesovanja živinskega trupla in znanstva njegovih opravíl v zdravem stanu, — 15. t. m. iz spoznovanja bolezin in znanstva zdravíl, — 19. t. m. iz ozdravljanja bolezin unanjih in notranjih, — 22. t. m. iz natoroznanstva domače živine, živinoreje, iz znanstva unanjih oblik, in porodoznanstva, — 26. t. m. iz ogledovanja klavne živine in mesa, in iz sodniškega živinoslovja. Preskušnje za kovače iz djanskega podkovstva na kovačnici se pričnó 3. sept.

Iz Ljubljane. Ljubljančanje še ne pomnijo tacega smradú, kakor ga vživamo sedaj dan na dan že več tednov, kadar se dim iz gorečega mahú (močvirja) čez mesto vleže. Veliko se je že govorilo, kako bi se dala ta nadloga za mesto odpraviti. Če se že le mah žgati mora (kar pa še ni skoz in skoz dognano), naj bi se saj krajši čas določil za to, da bi nas ne dušil tako dolgo! — V današnjih Dunajskih vradnih novínah beremo, da pride gosp. Janez Kersnik, sedaj c. k. okrajni adjunkt v Senožečah, za c. k. kresijskega komisarja v vojvodino serbsko.

Novičar iz mnogih krajev.

Sliši se, da je iz Išel-a došel c. k. ministorstvom cesarski ukaz, naj se dela za novo uredbo političnih gospósk tako pospešijo, da bojo že do 1. oktobra dogotovljene. — Govorí se, da misli vlada napravo stranskih železnic, ki se sklepajo z velicimi železnimi cestami, prepušati privatnim započetnikom ali družbam na delnice ali akcie. — Deželna komisija za odvezo zemljiš na Tiroljskem je dodelala svoje opravila. — Za veliki tabor blizo Olomuca na Marskem, ki se bo začel 15. dan tega mesca in končal konec mesca, se delajo že obširne priprave; razprostiral se bo skor na miljo dolječ; za konje topništva in konjikov je več tisuč novega jermenovja in sedlovja naročenih; za vojake se bo vsak dan potrebovalo 140 centov mesa, kterega ceno je ondašnje okrajno poglavarstvo določilo, da ne smé višji biti kakor po 11 krajc. funt. — Repata zvezda bo, kakor zdej zvémo, v nedeljo, 4. dan t. m. zginila spred naših očí. — 24. pretek. mesca je huda ura po velikem delu Českega veliko škode storila. — Unidan smo povedali od nekega fanta na Českem, ki je 18 let za deklè veljal; na dalje zvémo zdej, da je tisto deklè samo prišlo k okrajnemu poglavarju in reklo, da ni deklè, ampak fant in da hoče soldat biti; na daljno preiskovanje se je pokazalo, da tisto deklè še dvé sestri ima, eno 24, drugo 13 let staro, ki ste ob rojstvu le po zmoti babice za dekleti spoznane bile, zdej se pa vidi, da so vsi fantje. — Sultan je z zahvalo poslal enmalo popravljeni Dunajski predlog cesarju na Dunaj: naj ga pošlje rusovskemu caru v Petrograd; po tem takem bo preteklo še nekaj dní, preden bo sklep vsega. Rusi bojo javalne to zimo zapustili knežije. — V Semendrii so vjeli popotnika, ki je imel dokaj natisnjenih pisem pri sebi, ki hujskajo Serbe zoper njih kneza in turške Slovane zoper sultana; peljali so ga v tabor k Omerpašatu. — Že napovedana ženitev kneza Černogorskega bo zavolj političnih vzrokov zaostala. — Sv. oče papež je poslal vojvodu Brabantskemu kosček Kristusovih jaslic v spominek.

Današnjemu listu

je dodana 9. pôla „občne zgodovine“.

Natiskar in založnik *Jožef Blaznik v Ljubljani.*